

Af en Fanøskippers Skibsjournal 1809.

Af *N. M. Kromann*, Esbjerg.

I Danmarks Krig med Englænderne 1807—14 var Fanøboerne fritaget for at gøre Tjeneste ved Hær og Flaade mod at afgive det nødvendige Mandskab til Kystmilitsen hjemme paa Øen og dermed følgende Vagt-tjeneste samt at overføre Levnedsmidler til Norge fra Ringkjøbing, Hjerting og Ribe. I denne Fart deltog Øens samtlige Skibe, som almindeligt kaldtes at være »sat i Requisition«. Sejladsen foregik ikke alene i Sommermaanederne, men ogsaa i de stormfulde Efteraars- og vinterhaarde Maaneder. Mangelen paa Fødevarer af alle Slags var i Norge stor, og Regeringen skyndte stadig paa med Eksporten og udsatte Præmier for hurtig Sejlads. Om Vinteren var Faren for Opbringelse af Fjenden ikke saa stor, som i den øvrige Del af Aaret, men til Gengæld var Rejsen mere besværlig og farefuld paa Grund af Ishindringer, der var ret betydelige i samtlige Krigsaar, men Præmien fristede Skipperne, der have nogenlunde gode Skibe, til at gøre Turen.

Hvor besværlig saadan Vinterfart kunde være, faar man et Begreb om ved at læse Udtoget af Skipper Søren Nielsen Møllers Skibsjournal, saaledes som han ved sin Søprotest paa Fanø Birketing har fremlagt den, og som gengives nedenfor.

Journal

holdt paa Sluppen »Bodil Marie«, 12¹/₂ L., ført af Søren Nielsen Møller af Sønderho, befragtet af Waage & Co., Altona til her i Sønderho Havn at inklade en Ladning Korn og Fødevarer for samme at udføre til Norge.

Skibet hægt og dægt, forsynet med dobbelt Presenning over Luger, Mast og Pumpe.

Paa Rejsen passerede da som følger:

Fra den 10. til 24. November (1808) gjorde vi Skibet klart til at tage imod Lasten, men der kom intet før den 24de. Modtog da noget Rug, godt Vejr.

25. og 26. passerede intet.

27. Vinden N.O., blæste haardt, fik tvende Baadladninger Rug ind den Dag.

28. stille Vejr. Fik da ligeledes to Ladninger ind.

29. Østlig Vind med Snefog og Vinter.

30. ligesaa Vinter og tyk Luft, saa intet kunde udrettes.

1. Decbr. Frost og Vinter lige haardt, saa Skibet maatte lægges til Land for Drivis.

2. laa Skibet med sine Ankere paa Land.

3. fik vi Tøluft med Regn, bragte da igen Skibet paa Strømmen.

4. og 5. dito, ventede paa Lastens Komme.

6. Vinden nordlig, fik den Dag 130 Tdr. Rug ind.

7. Vinden nordlig, blæste en Storm til Natten og gik til Østen og med haard Frost.

9. og 10. laa Skibet stille ved Land, da ingen Forandring var at se.

11. og 12. forandrede Vinden sig, løb vestlig og sydlig, men kunde dog ikke for Is lægge ud paa Strømmen.

13. var Vinden S.S.O., godt Vejr, bragte da igen vore Ankere ud paa Strømmen og fik Skibet ud om Aftenen Kl. 10¹/₂ ibt.

14. var Vinden sydlig og fik da Hans I. Møllers Pramladning ind, som bestod af 85 Tdr. og 5 Skpr. Rug og Peder N. Degns Ladning, som bestod af 70 Tdr. og 1 Skp. do. Da dette var forrettet, blev Dybet fuld af Drivis, saa tæt, at vi kunde ingen Anker forsætte, saaledes laa vi dog fast til Kl. 10 om Morgenen, da satte Isen saa stærkt an, at Ankeret af og til gik med.

15. og 16. var Vinden omløbende med bestandig Drivis, som dog ingen videre Skade foraarsagede.

17. var Vinden S.S.V. og det blæste haardt. Om Middagen tog Vinden endnu mere til, og Isen satte fra os. Vi hivede da ind paa Touget af alle Kræfter for at faa Skibet i rum Flode. Ankeret gik nogle Gange med, men holdt dog omsider, saa at Skibet Kl. 2¹/₂ slet laa fri for Stød og Arbejden paa Strømmen, saaledes laa vi en Time, men da man ansaa fornøden at faa et Anker bragt til Dybet og ligge fri for Stød paa den haarde Grund, fik man 5 Mand fra Land til Hjælp, som man akkorderede med og skulde de have 3 Mark (Kr. 1.60) hver for Ankeret og Touget at udbringe. De to første Gange mislykkedes det, med det 3. Forsøg gik det an, og de fik Ankeret ud. Vi havde sat vor Jager til under dette Arbejde for derved at skære desto bedre ud under Varpningen, men da samme skulde bjerges, tog den saadan Slag, at den ganske blæste ud af Ligen og blæste bort. Derefter blev Toug og Anker vel forset med Klædning og alt indenbords, som var i Uorden tilrettelagt og de fremmede Folk ilandsat o. s. f. Læns Pumpe.

18. blæste det meget stærkt af en O.S.O. med Vinter og haard Frost. Laa ganske tæt indefrossen i Drivis, saa Skib og Ladning laa i øjensynlig Fare for Forlis. Kl. 9 havde vi formaaet 7 Mand, unge og søerfarne Folk, til at drage ud med os for at se, om der ikke kunde blive Raad til at naa Skibet for at bjerge det til Land,

men det blev ugørligt for os. Kl. 11 blev der atter gjort Forsøg paa ved bemeldte Folk og Baade at komme om Bord, men vilde ej lykkes. Saa ventede vi til paa Stilstrøm Kl. 2 $\frac{1}{2}$ slet, da kom de endelig ud om Bord med megen Besværlighed og fik Ankeret op. Nu gjaldt det at faa Land fat; man gjorde al den Aabning i Isen med Midler som optænkes kunde. Med Kabbeltov og Pertline fik vi Skibet trukket i Land Kl. 5 $\frac{1}{2}$ slet, men baade Kabbeltov og Pertline maatte derved kappes. Saaledes fik man da Skibet af den Fare op til Landsiden og alle Ankere sat paa Land og Skibet stiv oprunden. Læns med Pumpen; men Skibet var i en meget ubekvem Tilstand og saa tyk tilfrossen med Is, at der stedse maatte arbejdes til Bekvemmelighed. De fremmede Folk, som var sat i Akkord, blev sat i Land o.s.v..

19. Vinden omløbende.

20. Vinden N.O. og paa fuld Flod, fik Skibet et godt Stykke højere op paa Land og fik tilspigret nogle Deller uden paa for at afværge Skade af Isgang.

21. passerede intet, 22. var Vinden Østen, og befandt at de paa Skibet fastspigrede Deller var af Isgang alt bortrevet.

23. til Aarets Udgang laa Skibet nogenlunde godt i det stadige Vintervejr, dog maatte man bestandig ise derved. Skibet befandtes stedse tæt.

Fra 1. Januar til 13. i Aaret 1809 laa Skib og Ladning godt roligt og stille, men den Dag kom Isen saa haardt ansættende, at den opskød og næsten skjulte Skibet, der dog ingen Skade tog.

14. og 15. var Vinden østlig, og vi arbejdede af alle Kræfter for at faa den opbrudte Is bort, saa at Skibet kunde ligge frit.

Fra 16. til 30. mest med østlige Vinde, stærk Frost og Snefog, laa roligt og Intet passerede.

31. Jan. Vinden var vestlig og stormende, vi isede med Skibet fra Morgen og til Middag mest muligt, men Kl. 1 henimod Højvande med overordentlig Flod, veg Isen fra Landsiden, som medtog 5 i Havnen liggende Skibe og førte dem bort, uagtet de med bedste Tove og Ankere var forsynet. Vor Kabbeltov sprang og medtog Klysbakken og Kransbjelkerne, dernæst brækkede Armen paa den daglige Anker, og da Ebbestrømmen tog til, førte den os med sig ad Søen til og satte os op paa en Udsand sønden for Fanø. Der udstod Skibet meget af den ansættende Is, indtil Vandet faldt af.

Imod Aften kom Baade med Folk fra Land og blev fordelt til alle Skibene; vi fik 3 Mand ombord og straks blev et Anker udsat for at hive Skibet flot; men det gav saa liden Flod, at ingen Udkomst var muligt. Folkene blev om Bord til om Natten Kl. 4. Imidlertid stødte Skibet saa uhørligt haardt, at man næppe kunde staa fast paa Dækket. Skibet blev straks læk. Nu kunde ikke mere udrettes den Nat.

1. Februar. Vinden S.V. med godt Vejr. Straks kom en Baad til os fra Land med 6 Mand udi, men endnu kunde man intet udrette, da Skibet ikke blev flot, hvorfor det halve Mandskab gik i Land til Natten for at faa anordnet Anstalter til at losse næste Dag paa een eller anden Maade. Straks efter Solens Nedgang begyndte det at storme af S.V. og Kommissionæren Hr. Peder Thomsen anordnede en Baad ud til os med 6 Mand udi, som nogle Gange var undervejs, men formedelst Is mislykkedes Turene. Kom endelig med megen Møje Kl. 10 om Aftenen, og straks blev et Anker og Tov udbragt til Dybs.

Ved Midnatstid paa halv Flod begyndte Skibet jo længere jo haardere at støde, og Pumpen maatte bestandig gaa. Søer og Brændingen gik bestandig over

Skibet hen. Kl. 3 om Natten blev det flot, men Ankeret sprang nogle Gange. Vi mærkede nu, at Skibet avancerede, og vi satte i Hast Sejlene til for destobedre at skære af Grunden, og da vi mærkede, at Sejlene kunde tvinge Skibet, kappede vi Tovet, da ingen Raad var til at faa den indhivet; baksede siden med Sejlene, een op og en anden ned, fordi Roret ej var hængt og kom derved et Stykke nærmere ind paa Landet; men da vi ej kunde undgaa en anden Sandbanke, maatte vi lade Pligtankeret falde, som i disse Brændinger og stærke Strømninger besværligt vilde lade sig stoppe. Hver Mand greb derfor til et andet løbende Tovværk til at sno omkring Tovet og stoppe med, hvoraf en Del derved blev spoleret. Der laa vi nu i Isen, længere Tid kunde ikke afbies for ved Floden at kunne faa Landet fat, fik saa Ankeret igen, men stødte derved haardt paa 9 Fod Vand. Da der nu befandtes en Aabning i Isen til Land, baksede vi Skibet saaledes med Sejlene, at vi kom ind næsten til Fanøs sydøstlige Hjørne Kl. 4, der satte vi igen Skibet fast i Isen og lod gaa Ankeret; stoppede dog Isen lykkelig igennem nogle Timer under Ebben, men det kom haard an paa Skibet, Anker og Tov.

2. var Vinden af en stiv Kuling af en V.S.V., og da Isen mindskedes, hængte vi allerførst Roret paa, dernæst hivedes Ankeret op og sejlede nu ind i det sønderste Leje i Havnen ved Sønderho, hvor vi satte Anker og Tov i Land og vandt op saa højt vi kunde.

3. Vinden sydlig, fik Skibet noget højere op til Land igennem Isen, og videre kunde ej udrettes den Dag.

4. Vinden vestlig. Den Dag havde vi 10 Mand for at ise og at komme til at losse, og hvornæst Hr. Peder Thomsen foranstaltede Losning med 6 Vogne og med bemeldte 10 Mand lossedes $73\frac{1}{2}$ Td. Rug i Land.

5. var Vinden østlig med Snefog og kunde intet udrette.

6. Vinden ligesaa. Losningen blev fortsat af alle Kræfter med 10 Mand og 5 Vogne og lossede 165 $\frac{1}{2}$ Td. tør Rug, 60 Ottinger og 5 Fjerdinger Smør.

7. Snefog, kunde intet losse.

8. Vinden østlig med Frost og Vinter, vi lossede med samme Folkehold og Vogne og fik ud 200 Tdr. tør Rug.

9. Vind og Frost den samme. Udlossede da med bemeldte Folkehjælp 132 Tdr. Rug, hvoraf befandtes 73 Tdr. vaad og beskadiget, som i aparte Pakrum blev bortlagt for hastig at blive bortsolgt.

10. og 11. Samme Frost. Vinden sydlig, har bestandig iset ved Skibet og faaet det op gennem Isbryggen, og Gud ske Lov for saavidt beskærmet.

Sønderho, 13. Febr. 1809.

Sonnich Madsen,
Styrmand.

Jens Outzen Pedersen,
Matros.
